

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б керівника)

“ ”

2025 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ТА ЇХ ПРОГНОЗУВАННЯ

рівень вищої освіти : перший (бакалаврський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

освітня програма : «Міжнародні відносини та регіональні студії»

вид дисципліни : обов'язкова

ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного
бізнесу»

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» 28. 08. 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

Протокол від 26 серпня 2025 року №1

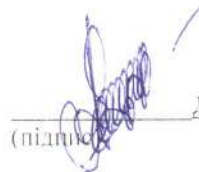
Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти

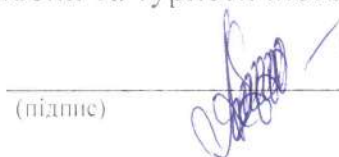

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 27.08. 2025 року, №1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

доц. Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Збройні конфлікти та їх прогнозування» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» підготовки бакалавра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1.Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення студентами причин виникнення, сутності, структури, етапів розвитку, особливостей, механізмів врегулювання, прогнозування, запобігання і наслідків міжнародних збройних конфліктів постбіполярної системи міжнародних відносин, ролі в цих процесах держав, міжнародних, урядових і неурядових організацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Збройні конфлікти та їх прогнозування» : вивчення особливостей історичного коріння і сучасних форм міжнародних конфліктів; розуміння ролі, місця і функцій конфліктів у країнах світу в сучасній системі міжнародних відносин; розширення уявлень студентів про причини і географію збройних конфліктів; осмислення складного процесу, тенденцій, механізмів врегулювання збройних міжнародних конфліктів, стратегії і тактики переговорного процесу, його стилів і методів; з'ясування комплексу інтересів сторін збройних конфліктів в країнах; вивчення специфіки міжнародного тероризму.

1.3. Кількість кредитів –4

1.4. Загальна кількість годин – 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	-
Семестр	
8-й	-
Лекції	
24 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
24 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
72 год.	-
Індивідуальні завдання (в т.ч.)	
контрольна робота (12 год.)	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України:

ЗК3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК13. Здатність бути критичним і самокритичним.

Передбачені робочою групою:

ЗК 15– уміння виявляти та вирішувати проблеми;

ЗК 17– здатність працювати як автономно, так і у команді;

ЗК 18– здатність до адаптації та дії в новій ситуації, зокрема в міжнародному контексті.

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей:

Передбачені стандартом:

СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

Передбачені робочою групою:

СК20 Здатність визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України:

РН02. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

РН16. Розуміти та відстоювати національні інтереси України у міжнародній діяльності.

Передбачені робочою групою.

РН 19. Визначати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні, юридичні, економічні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобальних процесів.

РН 23. Розуміти події міжнародного життя, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах

1.8. Пререквізити:

Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння кредитів з таких дисциплін, як: «Вступ до спеціальності», «Історія України», «Зовнішня політика України», «Міжнародне регіонаознавство», «Міжнародні відносини та світова політика».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів

Тема 1. Вступ. Сутність та історія вивчення міжнародних конфліктів

Мета і завдання курсу «Збройні конфлікти та їх прогнозування». Сутність та ознаки конфлікту. Особливості міжнародного конфлікту. Збройний конфлікт як один з видів міжнародного конфлікту. Історія вивчення збройних конфліктів у Давнину. Трактат Сунь-цзи «Мистецтво війни». Погляди на сутність війну Конфуція. Концепція «мандали» у давньоіндійському трактаті «Артхашастра». Збройні конфлікти у творах давньогрецьких філософів та істориків. Вивчення збройних конфліктів у Середні віки. Поняття «справедливої» війни у творах Августина Аврелія та Томи Аквінського. Джерела та сутність збройних конфліктів у трактуваннях теоретиків доби Відродження та Просвітництва. Нікколо Макіавеллі. Еразм Роттердамський. Значення трактату Гуго Гроція «Три книги про право війни і миру». Збройні конфлікти в працях теоретиків ХІХ – ХХ ст. Карл Клаузевіц. Огюст Конт. Погляди на сутність збройних конфліктів марксистів та неомарксистів. Збройні конфлікти у творах учених кінця ХХ – першої чверті ХХІ ст. Концепція міжцивілізаційного конфлікту Семюеля Гантінгтона. Сучасна наука про конфлікти й проблеми їх врегулювання.

Тема 2. Суб'єкт, предмет, причини і структура міжнародних конфліктів

Проблема конфлікту в міжнародних відносинах. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Відносини між учасниками і суб'єктами міжнародного конфлікту. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах. Класифікації конфліктів. Функції міжнародного конфлікту. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів. Непрямі сторони конфлікту. Основні фази міжнародно конфлікту.

Тема 3. Історичні форми конфліктів від Давнини до закінчення «Холодної війни»

Особливості війн та конфліктів у Давнину. Перші воєнні походи. Перші міждержавні договори та військові союзи на Стародавньому Сході. Особливості війн античної доби. Завоювання германців та падіння Римської імперії. Арабські завоювання. Значення релігійно- цивілізаційного фактору у середньовічних конфліктах. Специфіка збройних Раннього Нового часу. Колоніальні захоплення європейських держав та їхні конфлікти через колоніальні протиріччя. Конфлікти та війни доби Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин. Загострення колоніальних протиріч на початку ХХ ст. Особливості військових дій під час Першої світової війни. Зброя масового знищення. Поняття «геноцид», «військовий злочин», «військовий злочинець», «злочини проти людства». Особливості військових дій під час Другої світової війни. Крах колоніальної системи. Особливості збройних конфліктів та війн в умовах біполярного світу. Військові конфлікти у колишніх колоніях та втручання наддержав. Особливості регіональних конфліктів доби «Холодної війни». Крах біполярної структури світу.

Тема 4. Специфіка сучасних конфліктів

Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сучасні сепаратистські рухи. Міграція і проблема адаптації мігрантів у сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах.

Тема 5. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів

Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і незаконних збройних формувань. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань. Основні типи озброєнь ВМС провідних держав світу та можливості їх використання в конфліктах. Ядерний потенціал провідних країн світу.

Тема 6. Способи врегулювання конфліктів

Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів. Значення, структура та функції переговорного процесу. Сутність і значення миротворчості. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів. Військове врегулювання міжнародного конфлікту.

Тема 7. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами

Внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами. Прогнозування як початкова фаза процесу управління конфліктами. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів. Футуристичні доктрини учених другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відносно розвитку конфліктів. Методика прогнозування конфліктів. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах світу

Тема 8. Сучасні збройні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону

Причини і типи конфліктів в сучасній Європі. Причини збройних конфліктів в Югославії. Десятиденна війна в Словенії. Етапи та наслідки війни в Хорватії. Сторони конфлікту та головні події війни в Боснії та Герцеговині. Дейтонські угоди. Війна в Косово та операція НАТО в Югославії. Збройний конфлікт у Республіці Македонія. Остаточний розпад Югославії. Прогнози щодо майбутніх конфліктів на Балканах та в Європі.

Тема 9. Збройні конфлікти на пострадянському просторі

Специфіка конфліктів в СНД і регіональні миротворчі структури. Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі. Грузино-абхазський і грузино-осетинський конфлікти. Конфлікти на Північному Кавказі. Перша і Друга Чеченські війни. Придністровський конфлікт. Громадянська війна в Таджикистані. Прогнозування майбутніх конфліктів на пострадянському просторі.

Тема 10. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку

Етапи українсько-російських відносин після розпаду СРСР. Правова база двосторонніх відносин. Вплив ситуації в Україні на зовнішньополітичне становище РФ. Революція гідності та початок збройних агресивних дій з боку РФ. Анексія Криму. Підтримка з боку РФ сепаратистських угруповань на Сході України. Антитерористична операція. Напад РФ на Україну 24 лютого 2022 р. та реакція міжнародного співтовариства. Провал планів країни-агресора по захопленню території України. Визволення територій на Сході та Півдні України. Бойові дії в 2023-2024 рр. Курська наступальна операція ВСУ. Допомога Україні з боку демократичних держав.

Тема 11. Сучасні збройні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Міжнародний ісламський тероризм. Історичні корені і сучасний стан близькосхідного конфлікту. Революції в арабських країнах 2011 року. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Ємені

та втручання коаліційних сил арабських держав. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення. Проблема створення незалежного Курдистану. Конфлікт США та Ірану. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.

Тема 12. Збройні конфлікти в Азії та конфліктний потенціал регіону

Причини міжетнічних та міжконфесійних конфліктів в Азії. Головні вузли конфліктів на території Індії. Діяльність сепаратистських та ісламістських організацій на території Пакистану. Індійсько-пакистанські конфлікти (до 2019 р.). Індійсько-пакистанський конфлікт 2019 р. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану у протистоянні двох держав. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці. Причини, хід та наслідки громадянської війни у Непалі 1996-2006 рр. Індонезійська окупація Східного Тимору та війна за незалежність Тимор-Лешті. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР.

Тема 13. Збройні конфлікти в Африці наприкінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. та конфліктний потенціал регіону

Специфіка збройних конфліктів в Африці. Етноконфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії. Громадянські війни в Анголі та їх наслідки. Громадянські війни в Конго, Чаді, Ліберії та їх наслідки. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці. Геноцид в Руанді і Бурунді. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів						
Тема 1. Вступ. Сутність та історія вивчення міжнародних конфліктів	9	2	2			5
Тема 2. Суб'єкт, предмет, причини і структура міжнародних конфліктів	11	2	4			5
Тема 3. Історичні форми конфліктів від Давнини до закінчення «Холодної війни»	9	4				5

Тема 4. Специфіка сучасних конфліктів	9		4			5
Тема 5. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів	9	4				5
Тема 6. Способи врегулювання конфліктів	7		2			5
Тема 7. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами.	7	2				5
Разом за розділом 1	61	14	12			35
Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах світу						
Тема 8. Сучасні збройні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону	8		4			4
Тема 9. Збройні конфлікти на пострадянському просторі	8	4				4
Тема 10. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку	9		4			5
Тема 11. Сучасні збройні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону	10	4	2			4
Тема 12. Збройні конфлікти в Азії та конфліктний потенціал регіону	6	2				4
Тема 13. Збройні конфлікти в Африці наприкінці XX – в першій чверті XXI ст. та конфліктний потенціал регіону	6		2			4
Разом за розділом 2	47	10	12			25
Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	12					12
Усього годин	120	24	24			72

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Сутність та історія вивчення міжнародних конфліктів	2
2-3	Тема 2. Суб'єкт, предмет, причини і структура міжнародніх конфліктів	4
4-5	Тема 4. Специфіка сучасних конфліктів	4
6	Тема 6. Способи врегулювання конфліктів	2
7-8	Тема 8. Сучасні збройні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону	4
9-10	Тема 10. Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку	4
11	Тема 11. Сучасні збройні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону	2
12	Тема 13. Збройні конфлікти в Африці наприкінці ХХ – в першій чверті ХХІ ст. та конфліктний потенціал регіону	2
	Разом	24

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вступ. Сутність та історія вивчення міжнародних конфліктів Провести порівняльний аналіз причин і засобів ведення війни у трактаті Сунь-цзи «Мистецтво війни» та у давньоіндійському трактаті «Артхашастра»	5
2	Суб'єкт, предмет, причини і структура міжнародніх конфліктів Проаналізувати дискусійні питання сучасної науки та виявити специфіку центрів вивчення збройних конфліктів у світі	5
3	Історичні форми конфліктів від Давнини до закінчення «Холодної війни» Провести порівняльний аналіз головних збройних конфліктів На другому етапі Холодної війни	5
4	Специфіка сучасних конфліктів Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням причин зростання активності транснаціональних акторів у сучасних міжнародних конфліктах	5
5	Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів Дослідити головні недоліки використання у сучасних конфліктах палубної авіації (на прикладі кораблів типу «Честер У. Німіц»)	5
6	Способи врегулювання конфліктів Проаналізувати роль християнських релігійних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів	5

7	Прогнозування як складова процесу управління конфліктами. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням особливостей діяльності «Римського клубу» та його моделей розвитку світової конфліктогенності.	5
8	Сучасні конфлікти в Європі й конфліктний потенціал регіону. Проаналізувати внутрішньополітичні та зовнішньополітичні раслідки війни в Десятиденної війни в Словенії	4
9	Збройні конфлікти на пострадянському просторі Розширити лекційний матеріал більш детальним вивченням проектів федералізації Молдови та автономного статусу в ній Придністров'я.	4
10	Війна РФ проти України як виклик міжнародній безпеці та сучасному світовому порядку Провести порівняльний аналіз підтримки провідними державами світу України під час російсько-української війни	5
11	Сучасні збройні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону Проаналізувати дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».	4
12	Збройні конфлікти в Азії та конфліктний потенціал регіону Розширити лекційний матеріал інформацією про сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею.	4
13	Збройні конфлікти в Африці наприкінці XX – в першій чверті XXI ст. та конфліктний потенціал регіону Зробити порівняльний аналіз реакції світової спільноти на масове вбивство руандійських і бурундійських тутсі.	4
14	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	12
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового екзамену із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Для покращення підготовки майбутнього бакалавра, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу застосовуються такі види індивідуальних завдань як контрольна робота, аналітичні огляди тощо.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом, проводиться у вигляді тестових завдань в кінці семестру, після вивчення студентами тем №1-

13 (відповідно до тем лекцій). Контрольна робота виконується протягом однієї академічної години. Студент одержує 1 бал за кожну вірну відповідь. Максимальна кількість балів, що отримує студент після її виконання – 12.

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Збройні конфлікти та їх прогнозування» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при визначенні семестрової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;

– виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:
Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожну правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота									Індивідуальне завдання Контрольна робота	Всього	Екзамен	Сума
семінар	T1	T2	T4	T6	T8	T10	T11	T13	12	60	40	100
макс. бал	6	6	6	6	6	6	6	6				

T1, T2 ... – теми розділів

Упродовж семестру проводиться 1 підсумкова контрольна робота, а також поточний контроль.

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов’язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Збройні конфлікти та їх прогнозування».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену в 7 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 20 балів, а також виконав контрольну роботу, що передбачена навчальним планом.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
6	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов’язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
5	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст питань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу; відповідь супроводжується презентаційним матеріалом; під час відповіді допущені не суттєві помилки.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки доповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.

2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
0-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки: навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» / Уклад. С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 40 с.

Основна література

- 1) Біла книга 2021: Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони, 2022. 124 с.
- 2) Безпека у глобальному світі / Константинов В.Ю., Мінгазутдінов І.О., Капітоненко М.Г., Галака С.П., Кривонос Р.А. // Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / кер. авт. колективу О.А. Коппель; за ред.. Л.В. Губерського, В.А. Манжолі. К.: «Київський університет», 2019. С. 389-468.
- 3) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- 4) Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Інститут історії України, 2023. 264 с.

- 5) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- 6) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- 7) Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історико-філософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- 8) Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- 9) Перепелиця Г.М. Генезис конфліктів на посткомуністичному просторі Європи. К.: Стилос – ПЦ “Фоліант”, 2003. 256 с.
- 10) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладига, Л.І. Ладига. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.
- 11) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М. Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
- 12) Ситник Г.П. Воєнно-політичні конфлікти та міжнародна безпека: курс лекцій / Г.П.Ситник. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 92 с.
- 13) Сучасні конфлікти та їх прогнозування : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / Уклад. С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 44 с.

Допоміжна література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
- 3) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 4) Бехруз Х.Н. Поняття війни у міжнародному праві: проблеми концептуалізації // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 2. С. 558–561.
- 5) Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- 6) Гончаренко Л.Л., Абламська В.В. До питання сутності та класифікації воєнно-політичних конфліктів. Вісник кримінологічної асоціації України. 2023. № 1(28). С. 147–157.
- 7) Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.

- 8) Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
- 9) Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
- 10) Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. XX ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.
- 11) Крупеня І., Карамзін С. Еволюція форм і методів ведення військових та збройних конфліктів у 20-21 століттях // Консенсус. 2024. №3. С. 93-102.
- 12) Капітоненко М.Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. Вип. 36, част. 2. К.: ІМВ, 2002. С. 37-43.
- 13) Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі XX-XI століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
- 14) Макміллан М. Війна. Як конфлікти формували нас. Київ: Лабораторія, 2024. 304 с.
- 15) Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
- 16) Лиман С. І. Оборонний пакт AUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: Х., 2022. С. 93-95.
- 17) Лиман С. Військово-політична співпраця Франції та Кіпру в 2017-2022 рр. й проблеми регіональної безпеки // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів. (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 31-34.
- 18) Лиман С. І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) : навчальний посібник / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми : Університетська книга, 2024. 700 с.
- 19) Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.
- 20) Парахонський Б.О. Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища : аналіт. доп. : [наук. вид.] / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська ; Нац. ін-т стратег. дослідж. К. : НІСД, 2015. 98 с.

- 21) Пашкевич М.С., Пашков В.О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у ХХІ ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.
- 22) Перепелиця Г.М. Конфлікти в посткомуністичній Європі: монографія. К.: НІСД, 2003. 432 с.
- 23) Перепелиця Г.М. Україна-Росія: війна в умовах співіснування. К.: Видавничий дім «Стилос», 2015. 880 с.
- 24) Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 497 с.
- 25) Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
- 26) Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
- 27) Харченко І. М. Основні засоби інформаційного протиборства та інформаційної війни як явища сучасного міжнародного політичного процесу / І. М. Харченко, С. О. Сапогов, В. М. Шамраєва, Л. В. Новікова // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2017. С. 77-81.
- 28) Цебенко О. Феномен сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах / О. Цебенко // Політичні науки. Т. 3. №. 1, 2017. С. 55-59.
- 29) Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
- 30) Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369-377.
- 31) Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
- 32) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.
- 33) Guelke A. Politics in Deeply Divided Societies / A. Guelke. Cambridge : Polity Press, 2012. 3184 p.
- 34) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
- 35) Kelstrup J.D. The politics of think tanks in Europe. London ; New York : Routledge, 2016. 167 p.
- 36) Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
- 37) Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

- 38) Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, інше методичне забезпечення

- 1) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 2) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с. URL: https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf
- 3) Валевський О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу. URL: <http://www.geocities.com/Atiens/Academy/8474/co001.zip>
- 4) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovnik-GPNB.pdf>
- 5) Доповідь Організації Об'єднаних Націй «Дослідження концепції безпеки» А / 40/553. Організація Об'єднаних Націй [сайт]. URL: <http://www.un.org/ga/40/docs/40res.shtm>
- 6) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 7) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". URL: <http://www.geocities.com/Capitolllill/Senate/8092/8pesymml.html>
- 8) Пацук Ю. Проблема врегулювання політичних конфліктів в українському суспільстві. URL: http://www.cvu.kiev.ua/Ip/021p99u/5_1.html
- 9) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини. URL: <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattyata-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 10) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. URL: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>
- 11) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995. URL: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 12) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL:

http://www.ed.uiuc.edu/EPs/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
<https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборonoю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти екзамен дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Збройні конфлікти та їх прогнозування».